

Bakától Bakáig

Történelmi előképek a 2026-os legfőbb ügyész-jelölési fiaskóhoz

Baka András köztársasági elnök államfői autonómiája a vártnál is hamarabb mérlegre került: a Tisza-frakció 2026. szeptember 22-én egyhangúlag úgy döntött, hogy nem támogatja Szathmáry Zoltán legfőbb ügyésszé választását, és új jelölt állítására kérte az államfőt. A helyzet különös feszültségét az adja, hogy a frakció korábban maga sem tartotta szükségesnek az előzetes pártegyeztetést a jelölés előtt. Baka előtt így immár konkrétan felmerül, hogy kitart-e saját jelöltje mellett.

A szemünk előtt kibontakozó alkotmányos konfliktus nem nélkülözi a történelmi előzményeket: Sólyom László több jelöltje esetén is konfrontálódott az Országgyűléssel, egy ízben épp Baka András főbírói tisztsége kapcsán.

A jelenlegi helyzet tehát sem az államfő, sem a parlamenti többséget maga mögött tudó miniszterelnök számára nem tét nélküli. Az Alapjogokért Központ elemzése.

Baka András – a Fidesz által illegitimnek tekintett – köztársasági elnök 2026. szeptember 21-én Szathmáry Zoltánt, a Legfőbb Ügyészség egyik egykori főosztályvezetőjét jelölte legfőbb ügyésznek.¹ A Sándor-palota közleménye szerint „az államfő a jelöltek széles körére kiterjedő, alapos tájékozódást követően dr. Szathmáry Zoltánt találta az ügyészi szervezet legfőbb vezetői tisztségének betöltésére a legalkalmasabbnak.” A Polt Péter által vezetett ügyészség alatt vállalt vezetői megbízatása miatt a jelölésre azonnal számos kritika érkezett. Magyar Péter miniszterelnök még aznap közölte, hogy a Tisza-frakció nem hozott végleges döntést, de nem látja esélyét Szathmáry megválasztásának. Szeptember 22-én a frakció már egyhangúlag úgy döntött, hogy nem támogatja Szathmáryt, és arra kérte az államfőt, hogy állítson új jelöltet.² A frakció közlése a döntés részletes indokait nem ismertette.

A helyzetnek két különösen fontos történelmi előzménye van Sólyom László államfői időszakából. A 2006-os Horányi Miklós-ügy a betöltendő tisztség azonossága miatt tekinthető közvetlen precedensnek, míg a 2008–2009-es főbíró-jelölés az alkotmányos konfliktus szerkezete miatt kínál talán még erősebb analógiát. Utóbbi ügy főszereplője szintén Baka András volt – főbíró-jelölti pozícióban. A jelenlegi helyzet

¹ Sándor-palota: A Sándor-palota közleménye a legfőbb ügyész jelöléséről, 2026. szeptember 21. Elérhető: <https://www.sandorpalota.hu/hu/sandor-palota-kozlemenye-legfobb-ugyesz-jeloleserol> (letöltés: 2026. szeptember 22.).

² Nemzeti Hírugynökség: Magyar Péter: nem látjuk biztosítottak Szathmáry Zoltán legfőbb ügyésszé választását, 2026. szeptember 21. Elérhető: <https://mti.hu/hirek/2026/09/21/magyar-peter-nem-latjuk-biztositottnak-szathmary-zoltan-legfobb-ugyessze> (letöltés: 2026. szeptember 22.); Infostart: Leszavazta a Tisza-frakció a köztársasági elnök jelöltjét a legfőbb ügyészi posztra, 2026. szeptember 22. Elérhető: <https://infostart.hu/belfold/2026/09/22/leszavazta-a-tisza-frakcio-a-koztarsasagi-elnok-jeloltjet-a-legfobb-ugyeszi-posztra> (letöltés: 2026. szeptember 22.).

bizonyos értelemben e két korábbi ügy sajátosságait egyesíti: ugyanúgy legfőbb ügyész megválasztásáról van szó, mint 2006-ban, miközben az Országgyűlésnek – Baka főbírói ügyéhez hasonlóan – kétharmados többséggel kell döntenie.

Sólyom jelölési doktrínája

Mindkét korábbi konfliktus hátterében Sólyom László markáns államfői szerepfelfogása állt. Sólyom abból indult ki, hogy ha az Alkotmány valamely közbiztonsági tisztségviselő jelölését a köztársasági elnökre bízta, akkor a jelölt kiválasztása az államfő saját alkotmányos felelőssége. Az előzetes pártpolitikai egyeztetés ezért nem pusztán nem kötelező, hanem az államfői jogkör tartalmát is gyengítheti: a köztársasági elnök ilyenkor nem a saját szakmai mérlegelése alapján választana jelöltet, hanem lényegében a parlamenti pártok előzetesen kialakított megállapodását formalizálná.

Ennek első látványos példája a 2006-os legfőbbügyész-választás volt. Sólyom Horányi Miklóst, a Szegedi Fellebbviteli Főügyészség főügyészét jelölte Polt Péter utódjának, és tudatosan nem egyeztetett a parlamenti pártokkal.³ A Köztársasági Elnöki Hivatal ezt azzal indokolta, hogy az államfő olyan személyt kívánt javasolni, akit a választások eredményétől és az új parlament politikai erőviszonyaitól függetlenül, szakmai alkalmassága alapján lehet megválasztani.⁴

Az MSZP és az SZDSZ végül nem támogatta Horányit. A 2006. július 3-i titkos szavazáson 154 igen, 194 nem és 5 érvénytelen szavazat született.⁵ A korabeli beszámolók szerint a jelölt személyével kapcsolatos szakmai fenntartások mellett több kormánypárti politikus kifejezetten Sólyom eljárását, vagyis az előzetes egyeztetés elmaradását kifogásolta.⁶ Sólyom azonban nem engedett elvi álláspontjából: új jelöltet választott, és végül Kovács Tamás személyében sikerült olyan jelöltet találnia, akit az Országgyűlés is támogatott.

Az első Baka-ügy: ugyanaz a konfliktus kétharmados környezetben

A történet 2008-ban már egy másik tisztségnél ismétlődött meg. Sólyom Baka Andrást, az Emberi Jogok Európai Bíróságának korábbi magyar bíróját jelölte a Legfelsőbb Bíróság elnökének.⁷ Az alkotmányos szerkezet itt a jelenlegi legfőbbügyész-választáshoz még közelebb állt: az államfő jelöl, az Országgyűlés pedig csak kétharmados többséggel választhatta meg a jelöltet.

³ 24.hu/MTI: Horányit jelöli ügyésznek Sólyom, 2006. április 4. Elérhető: https://24.hu/belfold/2006/04/04/horanyit_jeloli_ugyesznek_solyom/ (letöltés: 2026. szeptember 22.).

⁴ Origo: Sólyom jelenlétével is hatni akar a pártokra, 2006. június 29. Elérhető: <https://www.origo.hu/itt-hon/2006/06/20060629solyom> (letöltés: 2026. szeptember 22.).

⁵ Origo: Hiába kérlete a kormánypártokat Sólyom, 2006. július 3. Elérhető: <https://www.origo.hu/itt-hon/2006/07/20060703polt> (letöltés: 2026. szeptember 22.).

⁶ Origo: Sólyom önállósága miatt bukhatott el jelöltje, 2006. július 4. Elérhető: <https://www.origo.hu/itt-hon/2006/07/20060704solyom> (letöltés: 2026. szeptember 22.).

⁷ Origo: Az államfő Baka Andrást jelölte főbírónak, 2008. április 30. Elérhető: <https://www.origo.hu/itt-hon/2008/04/legfelsobb-birosag-baka-andrast-jelolte-fobironak-solyom-laszlo-allamfo> (letöltés: 2026. szeptember 22.).

2008. május 26-án Baka mindössze 170 igen szavazatot kapott 191 nem ellenében.⁸ Az MSZP, az SZDSZ és az MDF előzetesen jelezte, hogy nem támogatja, míg a Fidesz és a KDNP mellette állt.⁹ Sólyom ezután *Havasiné Orbán Máriát* jelölte,¹⁰ akit az Országgyűlés két alkalommal szintén nem választott meg, majd az államfő 2009-ben ismét visszatért Baka személyéhez.

A konfliktus különösen élesen jelentkezett 2009. június 15-én. Ekkorra elvileg már mindkét nagy parlamenti erő támogatásáról biztosította Bakát, a titkos szavazáson mégis mindössze 184 igen és 108 nem szavazat született, 54 szavazólap pedig érvénytelen volt.¹¹ Egy héttel később Sólyom ismét ugyanazt a jelöltet terjesztette az Országgyűlés elé, és június 22-én Bakát végül 309 igen és 36 nem szavazattal megválasztották.¹²

Az első Baka-ügy ezért különösen fontos a mostani helyzet értelmezéséhez. Megmutatja, hogy az államfő és a parlament közötti konfliktus nem feltétlenül vezet automatikusan új jelölt állításához. Sólyom egy ponton ugyanazt a személyt ismételten a parlament elé terjesztette, vagyis nem fogadta el, hogy egy sikertelen szavazás önmagában végleges politikai vétót jelent a jelölttel szemben. A parlament ugyanakkor alkotmányosan szintén teljes joggal tartotta fenn magának azt a lehetőséget, hogy a jelöltet ne válassza meg. A patthelyzetet végül nem valamelyik szereplő jogi elsőbbsége, hanem a politikai támogatás megváltozása oldotta fel.

Mérlegen az államfői autonómia

A 2026-os helyzet különös történeti jelentőségét éppen az adja, hogy Baka András most annak az alkotmányos viszonyoknak a másik oldalán áll, amelynek jelöltként korábban maga is szereplője volt. Sólyom annak idején Baka jelölésével és ismételt jelölésével demonstrálta az államfő önálló személyzeti politikáját; köztársasági elnökként Baka most lényegében ugyanezt a felfogást követi.

A Sándor-palota már 2026. augusztus 25-én egyértelművé tette, hogy Baka nem kíván előzetesen politikai pártokkal egyeztetni a legfőbbügyész-jelöltre. A hivatal megfogalmazása szerint az ügyészség szakmai önállóságát és autonómiáját kérdőjelezné meg, ha az államfő a jelölt kiválasztása során pártokkal egyeztetne.¹³ Baka ugyanakkor szakmai tájékozódást folytatott az ügyészi szervezet állapotáról és a lehetséges jelöltekről.

⁸ InfoRádió/MTI: Nem választották meg főbírónak Baka Andrást, 2008. május 26. Elérhető: <https://infostart.hu/belfold/2008/05/26/nem-valasztottak-meg-fobironak-baka-andrast-202149> (letöltés: 2026. szeptember 22.).

⁹ InfoRádió/MTI: Nem választották meg főbírónak Baka Andrást, 2008. május 26. Elérhető: <https://infostart.hu/belfold/2008/05/26/nem-valasztottak-meg-fobironak-baka-andrast-202149> (letöltés: 2026. szeptember 22.).

¹⁰ 24.hu/MTI: Sólyom bemutatta az új főbírójelöltet, 2008. november 20. Elérhető: https://24.hu/belfold/2008/11/20/solyom_bemutatta_uj_fobirojeloltet/ (letöltés: 2026. szeptember 22.).

¹¹ Index: Ismét leszavazták Baka Andrást, 2009. június 15. Elérhető: https://index.hu/belfold/2009/06/15/baka_andras/; Origo: Megint bukott Baka, nincs főbíró, 2009. június 15. Elérhető: <https://www.origo.hu/itthon/2009/06/mszp-tamogatja-baka-andras-jeloltet-a-legfelsobb-birosag-elnoki-posztjara> (letöltés: 2026. szeptember 22.).

¹² Híradó.hu/MTI: Baka András a Legfelsőbb Bíróság új elnöke, 2009. június 22. Elérhető: <https://hirado.hu/2009/06/22/baka-andras-a-legfelsobb-birosag-uj-elnoke/> (letöltés: 2026. szeptember 22.).

¹³ Sándor-palota: A Sándor-palota közleménye, 2026. augusztus 25. Elérhető: <https://www.sandorpalota.hu/hu/sandor-palota-kozlemenye-15> (letöltés: 2026. szeptember 22.).

Erős párhuzam mutatkozik tehát a Sólyom-féle jelölési gyakorlattal, lényeges különbség viszont, hogy a Tisza-frakció korábban maga is elfogadta ezt az eljárási modellt. Augusztusban a frakció a Telex kérdésre úgy válaszolt, hogy a megfelelő legfőbbügyész-jelölt megtalálása az államfő feladata, és nem tartják szükségesnek, hogy Baka a jelölést megelőzően velük egyeztessen.¹⁴ Szeptember 22-én ugyanakkor a frakció egyhangúlag úgy döntött, hogy Szathmáryt nem támogatja, és új jelölt állítására kérte az államfőt.¹⁵ A konfliktus ezért kevésbé értelmezhető a jelölési eljárás körüli hatásköri vitaként, mint a Horányi-ügy: a Tisza korábbi álláspontja és a mostani döntés alapján a vita súlypontja inkább a kiválasztott személy elfogadhatóságán van. A döntés részletes indokai ugyanakkor egyelőre nem ismertek.

Két „kulcs” ugyanahhoz a kinevezéshez

Mindhárom ügy alapvető alkotmányjogi problémája ugyanaz. A személyi döntés két különálló alkotmányos aktusból tevődik össze: az államfő jelöl, az Országgyűlés pedig választ. Egyik intézmény sem tudja egyedül betölteni a megüresedett tisztséget. Az Országgyűlés nem választhat saját jelöltet, a köztársasági elnök jelöltje pedig parlamenti támogatás nélkül nem nyerheti el a tisztséget.

Ebből következően önmagában sem az nem alkotmányellenes, ha az államfő nem egyeztetni előre jelöltjét a parlamenti többséggel, sem az, ha az Országgyűlés megtagadja a jelölt megválasztását. A konfliktus a hatáskörök rendeltetésszerű gyakorlásából is előállhat. Az ilyen kinevezési mechanizmus éppen arra épül, hogy egy jelentős, függetlenséget igénylő közjogi tisztség betöltéséhez két külön legitimációs forrás együttműködése szükséges.

A jelenlegi Alaptörvény még hangsúlyosabbá teszi ezt a konstrukciót. A legfőbb ügyészt a köztársasági elnök javaslatára az Országgyűlés az összes képviselő kétharmadának szavazatával választja kilenc évre. Az Alkotmánybíróság a 3072/2015. (IV. 23.) AB határozatában kifejezetten a legfőbb ügyész függetlenségének alkotmányos biztosítékeként azonosította az Alaptörvényben lefektetett jelölési-megválasztási eljárást. (lásd: Indokolás [25])

Ebben lényeges eltérés van a 2006-os Horányi-ügyhöz képest, amikor a legfőbb ügyész megválasztásához még egyszerű parlamenti többség is elegendő volt. Ebből a szempontból Baka főbírói ügyének szerkezete közelebb áll a jelenlegi konfliktushoz, mint maga a korábbi legfőbbügyész-választás.

A mostani helyzet sajátossága: egyetlen frakciónak is megvan a kétharmada

Ugyanakkor a politikai erőviszonyok alapvetően különböznek a 2008–2009-es helyzettől. Míg a 2009-es ügy idején egyetlen parlamenti pártnak sem volt kétharmados többsége és a megválasztásához szükségyszerűen több politikai erő együttműködésére volt szükség, addig a Tisza-frakció kétharmados többség birtokában egyedül képes akár megválasztani, akár blokkolni az államfő jelöltjét.

Ez azonban nem jelenti azt, hogy a parlamenti többség saját legfőbb ügyészt tudna választani. A jelölési monopólium továbbra is az államfőé. Így sajátos, kölcsönös vétóhelyzet áll elő: Baka nélkül nincs jelölt,

¹⁴ Cseke Balázs: Baka András első nagy feladata: megtalálni az új legfőbb ügyészt, aki nem a hatalom védőbástyája lesz. Telex, 2026. augusztus 25. Elérhető: <https://telex.hu/belfold/2026/08/25/legfobb-ugyesz-nagy-gabor-balint-mandatura-baka-andras-koztarsasagi-elnok-jelolese-tisza-part> (letöltés: 2026. szeptember 22.).

¹⁵ Infostart: Leszavazta a Tisza-frakció a köztársasági elnök jelöltjét a legfőbb ügyészi posztra, 2026. szeptember 22. Elérhető: <https://infostart.hu/belfold/2026/09/22/leszavazta-a-tisza-frakcio-a-koztarsasagi-elnok-jeloltjet-a-legfobb-ugyeszi-posztra> (letöltés: 2026. szeptember 22.).

a Tisza nélkül pedig nincs megválasztott legfőbb ügyész. Az egyik szereplő a személy megnevezését, a másik a tisztség tényleges betöltését kontrollálja.

Három ügy, ugyanannak az alkotmányos problémának három változata

A három eset együtt különösen jól mutatja az államfői jelölési jog és a parlamenti választási jog közötti feszültséget.

A Horányi-ügyben ugyanazt a tisztséget kellett betölteni, és a konfliktus egyik fő tárgya maga az államfő autonóm, pártegyeztetést nélkülöző jelölési gyakorlata volt. Baka főbírói ügyében más tisztségről volt szó, de ugyanaz a kétharmados logika működött, mint ma, és láthatóvá vált az is, hogy a köztársasági elnök akár ugyanazt a személyt ismételten a parlament elé terjesztheti. A 2026-os Szathmáry-ügy pedig a kettőt egyesíti: legfőbb ügyészt kell választani, mint Horányi esetében, de kétharmados többséggel, mint Baka főbíróvá választásakor.

A történeti párhuzamot tovább erősíti a személyi folytonosság. Baka András egykor maga volt annak az autonóm államfői jelölési politikának a kedvezményezettje, amelyet Sólyom László a parlamenti ellenállással szemben is következetesen fenntartott. Köztársasági elnökként most ő képviseli ugyanezt az intézményi logikát.

A mostani vita ezért túlmutat Szathmáry Zoltán személyén. Az alapvető alkotmányos kérdés ismét az, hogy miként képes együttműködni két olyan intézmény, amelyek közül egyiknek sincs joga a másik döntését helyettesíteni. A korábbi esetek két eltérő kimenetet mutatnak: Horányi elutasítása után Sólyom új személyt jelölt, Baka esetében viszont kitartott korábbi jelöltje mellett, akit a parlament végül megválasztott. Az alkotmányos rendszer mindkét megoldást lehetővé teszi; a további fejlemények döntenek el, hogy a mostani konfliktus melyik történeti mintához kerül közelebb.